

บทวิเคราะห์การสร้างเสริมกิจกรรม 3 ดี (3D) ในชั้นเรียนระดับอุดมศึกษา ประเด็นเชื่อมโยงจากปฏิบัติการจัดการเรียนรู้สู่นโยบายประกันคุณภาพการศึกษา Analysis on Reinforcement of 3D Activities in Higher Education Class: Corporate Issues from Learning Management Action to Quality Assurance Policy in Education

นิตาพรรณ สุวีรัตน์¹

Nidapan Sureerattanan¹

บทคัดย่อ

การศึกษาในสังคมไทยในปัจจุบันมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมนำความรู้ สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาก็มุ่งสร้างบัณฑิตตามกรอบแนวคิดคุณลักษณะบัณฑิตไทย ซึ่งประกอบด้วย คุณธรรม ความรู้ ความคิด และความสามารถ ทั้งนี้ ในเดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2552 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) โดยกำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนในด้านประชาธิปไตย ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติดอย่างยั่งยืน ดังนั้น จึงมีการกำหนดประเด็นการประกันคุณภาพการศึกษาให้ครอบคลุมนโยบาย 3 ดีนี้เช่นกัน กล่าวได้ว่า การประกาศนโยบายดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์อุดมศึกษาเปิดภาคเรียนแล้ว และแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาก็ได้ออกกำหนดไว้ก่อนหน้านี้แล้ว และแม้ว่าการศึกษาระดับสูงจะแตกต่างกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยที่ผู้เรียนในระดับพื้นฐานมีโอกาสเรียนรู้และฝึกฝนพัฒนาด้านตนเองในรายวิชาเฉพาะด้านคุณธรรมจริยธรรมมากกว่าผู้เรียนในระดับสูง แต่อย่างไรก็ตาม ผู้สอนบางรายวิชาในระดับ

อุดมศึกษาก็มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แทรกเสริมอบรมในประเด็นเหล่านี้อยู่แล้วในแผนเดิม บทความนี้นำเสนอการวิเคราะห์ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา ซึ่งเป็นรายวิชากลุ่มการศึกษาทั่วไป หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (มจพ.) ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างเสริมผู้เรียนได้อย่างสอดคล้องกับนโยบาย 3 ดี และนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาดังกล่าวมา ตลอดจนนำเสนอผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งในระดับการมีความรู้ มีเจตคติที่ดี และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ผู้เรียนเรียงมุ่งหวังว่าบทความนี้จะเป็แรงจูงใจไม่มากนักน้อย ให้เกิดการพัฒนากิจกรรม 3 ดี ในรายวิชาอื่นๆ โดยทั่วไปในระดับอุดมศึกษา เพื่อสร้างสรรค์บัณฑิตที่ดีแก่สังคมไทย

คำสำคัญ: คุณธรรม อุดมศึกษา นโยบาย 3 ดี
การประกันคุณภาพ การจัดการเรียนรู้
กิจกรรมการเรียนรู้

* อาจารย์ ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ Tel. 0-2913-2500 Ext.3243, E-mail: nidapans@kmutnb.ac.th

Abstract

The current education of Thai society focuses on developing students with moral leading to knowledge. Higher-education institutes also focuses on good-graduate creation in accordance with Thai pundit's four good characteristics. These aspects are moral, knowledge, thinking, and competency. In June of 2552 B.E., the ministry of education announced a strategic plan pursuing on 3D-academy policy. The policy purposes to develop students in three issues: **D**emocracy, **D**ecency, and **D**rug-free. Therefore, quality assurance in education must take the 3D into consideration. It can be said that announcement of the policy came after opening semester in higher-education institutes. Meanwhile, learning management plan for individual courses had been already prepared. Even higher education is different from basic education in which high school students have more opportunities to learn and practice their self-developments, directly in ethical course. However, there exists some teacher in some course of higher education who reinforce all above issues in the prepared teaching plan. This article presents analysis of learning management action in educational psychology course. The course was taught as a general education subject of bachelor degree program in technical education at the department of computer education, faculty of technical education, King Mongkut's University of Technology North Bangkok (KMUTNB). The learning activities correspond to the 3D and the relative quality assurance policies. All levels of learning achievement are demonstrated including having knowledge, having good attitude, and having behavior with desired characteristics. The author expects that this article motivates development of 3D activities in other subjects in higher education for creating good pundit to Thai society.

Keywords: Moral, Higher Education, 3D Policy, Quality Assurance, Learning Management, Learning Activity

1. บทนำ

ในปีการศึกษา 2552 ที่ผ่านมา ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (มจพ.) ได้จัดการเรียนรู้รายวิชาจิตวิทยาการศึกษาสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่หนึ่ง จำนวน 2 ห้องเรียน โดยคำนึงถึงการสร้างบัณฑิตตามกรอบแนวคิดคุณลักษณะบัณฑิตไทย [1] ด้านคุณธรรมควบคู่ไปกับด้านอื่นๆ อีกสามด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความคิด และด้านความสามารถ จึงมีการวางแผนการสอนที่ครอบคลุมการสร้างเสริมทัศนคติและพฤติกรรมทางจริยธรรมไว้ใน วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ รูปแบบการเรียนการสอน ตลอดจนสัดส่วนของคะแนนดิบในการตัดสินผล การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามแผนการสอนดังกล่าวลุล่วงไปด้วยดี การประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนในรายวิชานี้ [2] ให้ผลอยู่ในระดับดีมาก ($x_1 = 4.50$, $x_2 = 4.44$, $\bar{X} = 4.47$)

ตามนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ภาควิชาจะต้องจัดทำรายงานผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ซึ่งคณะกรรมการบริหารภาควิชาได้รับแจ้งในที่ประชุมภาควิชา เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2553 ว่า ในรอบปีการศึกษา 2552 นี้ มีการเพิ่มนโยบาย 3 ดี (3D) [3] ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในสามด้าน ได้แก่ 1) ด้านประชาธิปไตย (**D**emocracy) 2) ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย (**D**ecency) และ 3) ด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (**D**rug-free) อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ให้ภาควิชาจัดทำรายละเอียดการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าวเพิ่มเติมในรายงานประจำปีด้วย

บทความนี้นำเสนอการวิเคราะห์การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาในประเด็นการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรม 3D

และผลที่เกิดกับผู้เรียนตามนโยบาย 3D คือ มีความรู้ เจตคติที่ดี ตลอดจนเกิดพฤติกรรม

2. แนวคิดวิเคราะห์การสร้างเสริมกิจกรรม 3D ในชั้นเรียนรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา ปีการศึกษา 2552

การประกันคุณภาพการศึกษาตามนโยบาย 3D ปรากฏอยู่ในองค์ประกอบที่ 10.1 เรื่องการบริหารจัดการสถานศึกษา 3D ในบทความนี้จะวิเคราะห์ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามแผนการสอนรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบที่ 10.1 ในข้อย่อยที่ 2 เรื่อง การจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมด้านประชาธิปไตย (Democracy) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นไทย (Decency) และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug-free) ดังนี้

2.1 ด้านประชาธิปไตย (Democracy) มีการปลูกฝังและส่งเสริมประชาธิปไตยในชั้นเรียน ผ่านการชี้แจงรายละเอียดเพื่อทำความเข้าใจในข้อตกลงรายวิชาที่ระบุในแผนการสอนที่แจกจ่ายให้ผู้เรียนทุกคน โดยครอบคลุมบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบทั้งของผู้เรียนและผู้สอน ตลอดจนบทลงโทษเมื่อมีการละเมิดข้อตกลง รายละเอียดของข้อตกลง ได้แก่ การรู้จักหน้าที่และรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ผู้สอนมีหน้าที่ชี้แจงให้ผู้เรียน ในขณะที่ผู้เรียนก็มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อกำหนดต่างๆ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสถานศึกษามีหน้าที่ส่งงานที่ได้รับมอบหมายภายในกำหนดเวลา หากล่าช้าก็ถูกลดทอนคะแนนลงเพื่อความเป็นธรรมต่อผู้เรียนคนอื่นที่สามารถทำงานได้ตามกำหนด บทลงโทษใดๆ มีข้อยกเว้นสำหรับกรณีที่ผู้เรียนมีเหตุผลความจำเป็นอันควร และผู้เรียนได้รับสิทธิในการกู้คืนคะแนนส่งงานล่าช้าหรือมาสายโดยให้บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดทดแทน ผู้สอนรับฟังคำชี้แจงเหตุผลความจำเป็นของนักศึกษาเป็นรายกรณีและอาจพิจารณาลดหย่อนโทษได้ตามควรแก่เหตุ ในเบื้องต้นของการทำความเข้าใจนี้ผู้เรียนสามารถอภิปรายแลกเปลี่ยน

ความคิดเห็นได้ก่อนที่จะสรุปข้อตกลงร่วมกัน มีกิจกรรมกระจกสามบานให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเขียนแสดงความเห็นทั้งเชิงบวกและเชิงลบเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาตนเอง เพื่อนักศึกษา อาจารย์ รายวิชา และสถาบัน และเสนอชื่อเพื่อนคนดี เพื่อนคนดี และเก่ง และเพื่อนที่ปรับปรุงพัฒนาตนเองยอดเยี่ยมเพื่อประกาศเกียรติคุณ เมื่อสิ้นสุดภาคเรียน ทั้งนี้กระบวนการกระจกสามบานจะไม่มีเปิดเผยตัวตนของเจ้าของความคิดเห็นซึ่งเป็นผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีอิสระและเสรีภาพอย่างเต็มที่ ผู้เรียนมีเสรีภาพในการเลือกจัดทำกิจกรรมความดี กรณีศึกษา และบุคคลที่จะสัมภาษณ์ ตามวิธีที่สอดคล้องกับความสนใจของกลุ่มของตนโดยชอบธรรม

2.2 ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นไทย (Decency) มีการปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในชั้นเรียน ได้แก่ ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน การปฏิบัติตามตามกฎ/ระเบียบ/ข้อกำหนดของสถานศึกษา การส่งงานมอบหมายตามกำหนดเวลา ซึ่งผู้สอนจะพิจารณาผู้เรียนจากบันทึกพฤติกรรมรายสัปดาห์ ตลอดจนสังเกตพฤติกรรมทางความคิด คำพูด และการกระทำที่พบเห็นในผู้เรียนรายบุคคล แล้วกระตุ้นเตือน แทรกเสริม แนะนำ และอบรมทั้งระหว่างการสอนในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ผู้เรียนกลุ่มย่อยได้ร่วมกันวิเคราะห์ทฤษฎีจิตวิทยาการศึกษา ซึ่งรวมถึงทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ทศนคติ ค่านิยม จริยธรรม และพฤติกรรมเสริมสร้างสังคม นอกจากนี้ผู้เรียนกลุ่มย่อยยังได้ร่วมกันคัดเลือกบุคคลเพื่อสัมภาษณ์ประวัติ ความเป็นมา แนวคิดและพฤติกรรมการดำเนินชีวิตเพื่อนำเสนอเป็นแบบอย่างที่ดี หรือเพื่อเป็นอุทาหรณ์เตือนใจ ผู้เรียนทั้งชั้นร่วมกันเสนอและดำเนินการโครงการจริยธรรมเพื่อสังคม

2.3 ด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug-free) โดยเนื้อหาของรายวิชาจิตวิทยาสังคม [4] ผู้เรียนจะได้เรียนเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง อาทิ ความคับข้องใจ ภาวะวิตกกังวล และกลไกการป้องกันตนเอง ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของ การหันเข้าหาสิ่งเสพติด และได้เรียนรู้พัฒนาการช่วง

วัยรุ่นซึ่งโดยทั่วไปในสังคม วัยรุ่นมักให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนของตนเพราะต้องการการยอมรับ หากไม่รวมกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดตามกลุ่มของตนก็จะถูกมองแบบแปลกแยก และจากประสบการณ์ที่ผ่านมาในแต่ละรุ่นจะพบกลุ่มผู้เรียนชายที่มีพฤติกรรมดื่มสุรา โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนหลักสูตรนอกเวลาราชการ ที่เลิกเรียนประมาณ 20.00 น. หรือ 21.00 น. (ตามตารางเรียนรายวิชา) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยานบริการอาหาร-เครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์เปิดให้บริการ ผู้สอนมีการสังเกตพฤติกรรมทางความคิด คำพูด และการกระทำที่พบเห็นในผู้เรียนรายบุคคล ในด้านที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดและอบายมุขต่างๆ เช่น บุหรี่ สุรา ยาเสพติด เกม การพนัน เป็นต้น และได้รับฟังจากคำทักทายหยอกล้อของผู้เรียนในชั้นเรียนซึ่งสะท้อนพฤติกรรมของเพื่อนร่วมชั้นได้อย่างดี ผู้สอนกระตุ้นเตือน แทรกเสริม อบรม แนะนำโดยชี้ให้เห็นโทษและผลกระทบต่อผู้เสพเองและต่อสังคม ด้วยมุ่งหวังว่าการพร่ำกล่าวแบบซ้ำแล้วซ้ำเล่าทุกครั้งที่ได้รับทราบ/รับฟัง ไม่ปล่อยปละละเลยนั้นจะทำให้ผู้เรียนตระหนักได้ถึงความตั้งใจ ใส่ใจ จริงจัง และจริงจังของผู้สอนที่มีความปรารถนาดีต่อผู้เรียนในด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบเปิดกว้างร่วมกันในชั้นเรียน ให้ผู้เรียนที่เสพยาสูบออกสาเหตุและแรงจูงใจในการเสพ แล้วให้ผู้เสพร่วมทั้งเพื่อน ๆ ช่วยกันเสนอวิธีในการหลีกเลี่ยงการเสพ ผู้สอนตอบข้อสงสัยของผู้เรียน (ถ้ามี) และสรุปสาระข้อคิดจากการพูดคุยแลกเปลี่ยน ผู้สอนพยายามสร้างแรงจูงใจ และส่งเสริมกำลังใจให้ผู้เรียนที่เสพยาได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองโดยการลด/ละ/เลิก

3. แผนการสอนรายวิชา 200301 จิตวิทยาการศึกษา 3(3-0-6) ในด้านการสร้างเสริมคุณธรรมของบัณฑิตไทย

จากแผนการสอนรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา ซึ่งภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษาได้เปิดสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 [4] ผู้สอนกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมไว้ข้อหนึ่งว่า ให้ผู้เรียนสามารถเสริมสร้างทัศนคติ ค่านิยม จริยธรรม และพฤติกรรมที่ดีแก่สังคม

ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ทัศนคติ ค่านิยม จริยธรรม และพฤติกรรมเสริมสร้างสังคม จากเนื้อหาสาระของรายวิชา รูปแบบการเรียนการสอนประกอบด้วย การบรรยายประกอบสื่อนำเสนอ โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้รายวิชาตามที่ได้กำหนดไว้ การเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียน โดยศึกษาเชิงวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่หลากหลาย การศึกษารายกรณี การจัดกิจกรรมพัฒนาสังคม การนำเสนอผลงานของกลุ่มเพื่ออภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ตามแนวทางเนื้อหาการเรียนรู้รายวิชา การสังเกต เรียนรู้ และวิเคราะห์พฤติกรรมภายในตนเอง และพฤติกรรมของบุคคลในสังคม ทั้งนี้ได้กำหนดสัดส่วนของคะแนนดิบในการตัดสินผลให้มีส่วนของคะแนนความมีวินัย ความรับผิดชอบ และจริยธรรมอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 10 คะแนนบันทึกการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรม คิดเป็นร้อยละ 20 การศึกษาเชิงวิเคราะห์ (ผู้เรียนเลือกชิ้นงานตามความสนใจร่วมกันในกลุ่มของตนเองโดยอาจเป็นภาพยนตร์ นวนิยาย เรื่องสั้น บทกวี ฯลฯ มาวิเคราะห์เข้ากับหลักจิตวิทยาการศึกษาที่เรียนรู้อยู่ในรายวิชา) คิดเป็นร้อยละ 10 การศึกษาเฉพาะกรณี (ผู้เรียนเลือกศึกษาและสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาตลอดจนวิถีชีวิตของบุคคลใดบุคคลหนึ่งในสังคมไทยตามความสนใจร่วมกันในกลุ่มของตนเอง สำหรับเป็นแบบอย่างที่ดีหรือเป็นอุทาหรณ์ในการดำเนินชีวิต) คิดเป็นร้อยละ 10 กิจกรรมพัฒนาสังคม คิดเป็นร้อยละ 10 และการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน คิดเป็นร้อยละ 10 นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเสริม ได้แก่ กิจกรรมกระຈກสามบาน เพื่อมุ่งที่จะสะท้อนความคิดเห็นของผู้เรียนเพื่อนร่วมชั้น และอาจารย์ผู้สอน ที่มีต่อพฤติกรรมต่างๆ ที่สังเกตเห็นได้ของผู้สอน และของผู้เรียนเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ยังให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อรายวิชาสถานศึกษา และให้มีการเสนอชื่อเพื่อนในชั้นเรียน (หรือเสนอชื่อตนเองก็ได้) ที่ตนเองเห็นว่าเป็นคนดีที่หนึ่ง คนดีและเก่งที่หนึ่ง และคนที่มีการพัฒนาและการปรับปรุงตนได้ยอดเยี่ยม เพื่อคัดเลือกผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อมากที่สุดให้เป็นดาวประจำห้องในประเภทต่างๆ

ดังกล่าว ซึ่งดาวทุกดวงจะได้รับใบประกาศเกียรติคุณ และของที่ระลึกจากอาจารย์

ผู้สอนกำหนดข้อตกลงรายวิชาเพื่อชี้แจง ทำความเข้าใจ และตกลงให้เป็นที่ยอมรับร่วมกันกับผู้เรียน ทั้งชั้นตั้งแต่คาบเรียนแรกว่า ผู้เรียนทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบในทางปฏิบัติต่อการศึกษาเล่าเรียน และต่อกฎ/ระเบียบ/ข้อกำหนดใดๆ ของสถานศึกษา ในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสถานศึกษานั้น ผู้สอนมีหน้าที่รับผิดชอบในการสร้างเสริม/ขัดเกลาให้เกิดการฝึกฝน/พัฒนาจริยธรรมในตนเองของผู้เรียน ดังนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวจึงให้ผู้เรียนปฏิบัติตามข้อตกลงรายวิชาเกี่ยวกับการส่งงานที่ได้รับมอบหมายให้ทันตามกำหนด การเข้าเรียนให้ทันเวลา ไม่ขาดเรียน โดยปราศจากเหตุผลอันควรและจะต้องแจ้งให้ผู้สอนรับทราบ แต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของ มจพ. ไม่แจ้งการเท็จ หากมีการละเมิดข้อตกลงใดๆ จะได้รับโทษ โดยการลดทอนคะแนนตามรายละเอียดในข้อตกลง ทั้งนี้ผู้สอนพร้อมที่จะรับฟังคำชี้แจงและพิจารณาตามเหตุผลความจำเป็นของผู้เรียนเป็นรายกรณี และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถกู้คืนคะแนนที่ถูกลดทอนได้ในกรณีมาสายหรือส่งงานล่าช้า โดยการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดเป็นการชดเชย

4. ผลที่เกิดกับผู้เรียนตามนโยบาย 3D

จากปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามแผนการสอน รายวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ซึ่งสอดคล้องกับการประกันคุณภาพ องค์กรประกอบที่ 10.1 ในข้อย่อยที่ 2 เรื่องการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมด้านประชาธิปไตย (Democracy) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นไทย (Decency) และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug-free) ดังกล่าวมา ทำให้ผู้เรียนได้รับผลตามนโยบาย 3D ของการประกันคุณภาพ องค์กรประกอบที่ 10.2 กล่าวคือ มีความรู้ เจตคติที่ดี ตลอดจนเกิดพฤติกรรม ดังนี้

4.1 ด้านประชาธิปไตย (Democracy) ผู้เรียน

รอนท์ (TCT-IRA)		รอนท์ (TCT-ITA)	
ดาวเด่นที่หนึ่ง		อภิวรรณ ห่อห่อ	
			
ปิยะชาติ สิทธิรัตน์		อภิวรรณ ห่อห่อ	
ดาวเด่นที่สองที่หนึ่ง			
ธีรรัตน์ ธีรรัตน์			
		ธีรรัตน์ ธีรรัตน์	ธีรรัตน์ ธีรรัตน์
ดาวปรับปรุงและพัฒนาตนเองยอดเยี่ยม			
			
ชุลิต สุวรร	ธีรรัตน์ ธีรรัตน์	ธีรรัตน์ ธีรรัตน์	ธีรรัตน์ ธีรรัตน์

รูปที่ 1 ผลการคัดเลือกดาวคนดี ดาวคนดีและเก่ง และดาวปรับปรุงพัฒนาตนเอง

ได้รับความรู้ความเข้าใจว่า สังคมตั้งแต่หน่วยย่อยจนถึงหน่วยใหญ่ต่างจำเป็นต้องมีระเบียบและกฎเกณฑ์เพื่อการอยู่ร่วมกัน และเพื่อให้สามารถดำเนินการต่างๆ ได้อย่างสันติ ลดข้อขัดแย้ง เมื่อผู้เรียนเลือกที่จะเข้ามาเรียนใน มจพ. และรับทราบระเบียบปฏิบัติเรื่องการแต่งกายมาแต่ต้น ก็มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม รับรู้ว่าผู้สอนเป็นบุคลากรของ มจพ. มีหน้าที่ในการสั่งสอนอบรมและกำกับดูแลผู้เรียนให้เคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ รับรู้ข้อตกลงรายวิชา รับรู้และได้ใช้สิทธิของตนเองในการอภิปรายข้อตกลงนั้นด้วยเหตุผล ซึ่งเมื่อสิ้นสุดการอภิปรายผู้เรียนก็ยอมรับตามข้อตกลงที่สรุปร่วมกัน ดังนั้นตลอดภาคเรียน ผู้เรียนจึงปฏิบัติตามข้อตกลงด้วยดีทั้งกรณีปกติ และกรณีที่ได้รับบทลงโทษเมื่อมีการละเมิด โดยไม่เกิดข้อขัดแย้งหรือข้อร้องเรียนในผลคะแนนและบทลงโทษใดๆ สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อการศึกษาเล่าเรียนและสถานศึกษา บทลงโทษสำหรับกรณีการละเมิดใดๆ เป็นการรักษาสติประยชน์และให้ความเป็นธรรมต่อผู้เรียนที่ไม่มีการละเมิด ผู้เรียนหลักสูตรนอกเวลาราชการที่ทำงานไปด้วยเรียนไปด้วยได้รับการลดหย่อนในการคิดเวลามาสายตามลักษณะงาน ระยะเวลา และสภาพการจราจร

รูปที่ 2 ตัวอย่างใบประกาศเกียรติคุณ

รูปที่ 3 กิจกรรมที่บ้านเด็กพญาไท (ปากเกร็ด)

รูปที่ 4 กิจกรรมโครงการปันน้ำใจให้น้องตูบ

ในการเดินทางมาเรียน ผู้เรียนที่รู้สำนึกและต้องการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในเรื่องความรับผิดชอบของตนเองต่อกรณีสาวยกก็ได้รับสิทธิและใช้สิทธิของตนในการกู้คืนคะแนน กิจกรรมกระจกสามบานให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเขียนแสดงความคิดเห็นทั้งเชิงบวกและเชิงลบเพื่อการปรับปรุงพัฒนาตนเองเพื่อนักศึกษา อาจารย์ รายวิชา และสถานศึกษา และเสนอชื่อเพื่อนคนดี เพื่อนคนดีและเก่ง และเพื่อนที่ปรับปรุงพัฒนาตนเองยอดเยี่ยม ทั้งนี้ มีผู้เรียนที่ได้รับคัดเลือกทั้งสิ้น 5 คน และ 4 คน สำหรับผู้เรียนหลักสูตรในเวลาราชการซึ่งเรียนรอบเช้า และ หลักสูตรนอกเวลาราชการซึ่งเรียนรอบบ่ายตามลำดับ (รูปที่ 1) ผู้เรียนมีเสรีภาพในการเสนอโครงการจริยธรรมเพื่อสังคมตามความสนใจที่แตกต่างกันไป ได้แก่ โครงการบริจาค

สิ่งของและเลี้ยงอาหารกลางวันเด็กบ้านพญาไท และโครงการปันน้ำใจให้น้องตูบ

4.2 ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย (Decency) ผู้เรียนที่ละเมียดขัดกลองได้รับบทลงโทษและมีการปรับปรุงพฤติกรรมให้ดีขึ้น ผู้เรียนที่มีความประพฤติดีเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนก็ได้รับการเสนอชื่อ และผู้ที่มีคะแนนสูงสุดในการเสนอชื่อแต่ละประเภทได้รับประกาศเกียรติคุณ (รูปที่ 2) และของที่ระลึกจากอาจารย์ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในความดี และเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น ในส่วนกิจกรรมจริยธรรมเพื่อสังคม นักศึกษาได้บำเพ็ญประโยชน์ตามโครงการที่เสนอมา นักศึกษาหลักสูตรในเวลาราชการ ได้จัดโครงการไปเยี่ยมชม บริจาคสิ่งของ ช่วยดูแลและเลี้ยงอาหารเด็กเล็กที่บ้านเด็กอ่อนพญาไท (ย้ายมาอยู่ที่ปากเกร็ด

บันทึกความดี...จากครูถึงศิษย์... (ระยะเวลาตั้งแต่ต้นปีการศึกษา ๒๕๕๓ ถึง ๒๕๕๔ (๒๕๔๔-๒๕๕๕) - วันมาฆบูชา/วันวิสาขบูชา)

ลูกศิษย์ของครู เยี่ยมมากค่ะ ผลของความดีครั้งนี้อาจมากกว่าที่นักศึกษาคิดก็ได้ค่ะ เรามาดูกันว่าความดีที่สำเร็จแล้วนี้เป็นอย่างไรบ้างนะคะ...

๑) พระพุทธพจน์บทหนึ่งมีใจความว่า “มโห ปุพฺพกมา ฆมฺมา มโหเสฏฺฐา มโหมนยา” หมายถึง ธรรมทั้งหลายมีใจถึงก่อน มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จแล้วด้วยใจ และครูคิดว่าครั้งนี้นักศึกษาทำความดีได้สำเร็จก็ด้วยมีใจที่มุ่งมั่น ไม่หวั่นไหว

๒) พระบรมราชาธิราชที่ ๕ “ศรัทธาหรือความเชื่อมั่นในประโยชน์ของงานนั้น เป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติ คือ ทำให้มีการปฏิบัติด้วยใจในทันทีแม้ก่อนที่จะลงมือกระทำ ดังนั้น ไม่ว่าจะทำอะไรก็จะต้องสร้างศรัทธาขึ้นก่อน”

๓) พระพุทธภาษิตต่อไปนี้สอดคล้องกับการทำความดีของนักศึกษาจะ

สททา ธาตุ ปติฏฐิตา	ศรัทธาตั้งมั่นแล้ว...ยังประโยชน์ให้สำเร็จ
อตุคทา โภทศตุคทา	จงเตือนตนด้วยตนเอง
ทญฺเฏ เสฏฺโฐ มนุสฺสตุ	ผู้ฝึกตนได้เป็นผู้ประเสริฐสุดในหมู่มนุษย์
อุทกํ ทิ นยฺนติ เหนติกา	ขวานาย่อมไขน้าเข้านา
อุสุการว นมยฺนติ เชนน	ช่างศรย่อมตัดลูกศร
ทารุ นมยฺนติ คจฺจกา	ช่างไม้ย่อมถากไม้
อตุคทา นมยฺนติ ปญฺชิตา	บัณฑิตย่อมฝึกตน

๔) บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เรื่อง พระมหาชนก มีความตอนหนึ่งว่า

“คนเราทำอะไรก็ต้องมีความเพียร ของมีความเพียรที่บริสุทธิ์ ปัญญาที่เลียบแหลม กำลังกายที่สมบูรณ์”

นักศึกษาได้พากันเพียรที่จะรักษาความดีตามที่ตั้งใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ๒ สัปดาห์ ความเพียรนั้นเป็นความเพียรอันบริสุทธิ์ปราศจากโทษภัย และผู้กระทำความดีนั้นย่อมถึงเห็นด้วยปัญญาความรู้คิดของตนแล้วว่า สิ่งที่จะทำนั้นเป็นสิ่งที่งาม ควรค่าแก่การกระทำ และสิ่งนั้นเป็นประโยชน์แก่ตนและสังคม (สังคมที่ประกอบด้วยคนดีย่อมเป็นสังคมที่ดีด้วย) ผลของการงดดื่มเหล้าย่อมดีต่อสุขภาพร่างกายของนักศึกษาเองด้วย

๕) พระบรมราชาธิราชที่ ๕ “การสร้างสรรคตนเอง การสร้างบ้านเมือง มิใช่สร้างในวันเดียว ต้องใช้เวลา ต้องใช้ความเพียร ต้องใช้ความอดทนเสียสละ แต่สำคัญที่สุดคือความอดทน คือไม่ย่อท้อ ไม่ย่อท้อในสิ่งที่ดีงาม สิ่งดีงามนั้นทำแล้วน่าเบื่อ บางทีเหมือนว่าไม่ได้ผล ไม่ได้ดังใจคิด แต่ขอรับรองว่า การทำให้ดีไม่ดริ ต้องมีความอดทน เวลาข้างหน้าจะเห็นผลแน่นอน ในความอดทนของตน ในความเพียรของตน ต้องถือว่า วันนี้เราทำยังไม่ได้ผล อย่าไปท้อ บอกว่าวันนี้เราทำแล้วก็ได้ผล พรุ่งนี้เราจะต้องทำอีก วันนี้เราทำ พรุ่งนี้เราทำ อาตมยศนาว่าเราทำ เดือนหน้าเราทำ”

๖) การทำดีนั้นยาก และเห็นผลช้า แต่ก็จำเป็นต้องทำ เพราะหาไม่ความชั่วซึ่งทำได้ง่ายจะเข้ามาแทนที่ และจะพอกพูนขึ้นอย่างรวดเร็วโดยไม่ทันรู้สึกตัว แต่ละคนจึงต้องตั้งใจ และเพียรพยายามให้สุดกำลัง ในการสร้างเสริมและสะสมความดี”

รูปที่ 5 บันทึกความดี (หน้าที่1/3)

เพราะพื้นที่ที่พญาไทคับแคบ (รูปที่ 3) นักศึกษาหลักสูตรนอกเวลาราชการ ได้จัดโครงการเลี้ยงอาหารสุนัขจรจัดบริเวณโดยรอบ มจพ. มีการแสดงดนตรีเปิดหมวกเพื่อระดมทุน (รูปที่ 4)

4.3 ด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug-free) จากการกระตุ้นเตือนและพร่ำสอนถึงโทษและผลกระทบของการเสพยา และแรงเสริมจากเพื่อนในชั้นเรียนและจากผู้สอน มีผู้เรียนหลักสูตรนอกเวลาราชการ 1 คน ปวารณาตนเองที่จะลด ละ เลิกดื่มสุราตลอดช่วงการสอบปลายภาค ทั้งนี้เพื่อนๆ ที่เห็นถึงความปรารถนาดีของผู้สอนและความตั้งใจจริงของผู้ปวารณาความดีได้ให้ความร่วมมือในการติดตาม และ

ส่งเสริม/ช่วยเหลือจนครบระยะเวลา และผู้ปวารณาสามารถทำตามความตั้งใจได้เป็นผลสำเร็จ ผู้สอนกล่าวชมเชย มอบบันทึกความดี (รูปที่ 5) และของที่ระลึกแห่งความดีให้แก่ผู้ปวารณาความดีในครั้งนี้

5. สรุป

บทความนี้ได้นำเสนอการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ และผลการปฏิบัติในการรายวิชาจิตวิทยาการศึกษาของภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ที่ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โดยวิเคราะห์ให้เห็นความเชื่อมโยงกับองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 3D เรื่อง จัดการเรียนรู้

จัดกิจกรรมด้านประชาธิปไตย (Democracy) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นไทย (Decency) และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug-free) และผลที่เกิดกับผู้เรียนตามนโยบาย 3D กล่าวคือ มีความรู้ เจตคติที่ดี ตลอดจนเกิดพฤติกรรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบเพิ่มเติมในการประกันคุณภาพของรอบปีการศึกษา 2552 นี้ การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาจิตวิทยาการศึกษาดังกล่าว ครอบคลุมการสร้างเสริมกิจกรรม 3D แบบองค์รวม มีประชาธิปไตยเป็นพื้นฐานให้เกิดการยอมรับในตัวผู้สอนและข้อตกลงต่างๆ ซึ่งรวมถึงข้อตกลงด้านจริยธรรมด้วย ผู้สอนเน้นย้ำจริยธรรมแก่ผู้เรียนในขณะเดียวกันก็ไม่ละเมิดจริยธรรมนั้นเสียเอง เช่น การเข้าสอนตรงเวลา ไม่เสพสิ่งเสพติด ทำให้ผู้เรียนเห็นความจริงใจและความพยายามของผู้สอนในทางที่จะพัฒนาผู้เรียนไปสู่ความดีงาม เห็นคุณค่าของความคิด เมื่อฐานความคิดและจิตใจดีแล้ว ผู้เรียนย่อมพิจารณาได้ว่าสิ่งใดเป็นโทษ สิ่งใดเป็นประโยชน์ และมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงตนเองในด้านที่ยังบกพร่องหรือขัดแย้งกับเหตุแห่งความเสื่อมต่างๆ เช่น การเสพยาเสพติด ยาเมา เมื่อผู้เรียนและผู้สอนมีแนวคิดไปในทางเดียวกันที่จะทำความดีและรักษาความดี จึงทำให้การพัฒนาผู้เรียนในด้านคุณธรรมจริยธรรมเกิดสัมฤทธิ์ผล

ผู้เรียนรายวิชาจิตวิทยาการศึกษาได้รับฟังผู้สอนแล้วคิดวิเคราะห์และตัดสินใจด้วยตนเองที่จะเลือกวิถีของตน (ภายใต้ข้อกำหนดผลแห่งการกระทำ) คือคิดเอง – ลงมือกระทำ ประพฤติ ปฏิบัติ ทางกาย วาจาใจ ตามวิธีนั้นด้วยตนเอง คือทำเอง ซึ่งเมื่อเป็นวิธีที่ดีงาม ผู้กระทำย่อมรู้จักวางตนให้ห่างไกลสิ่งเสพติดทั้งปวง – เมื่อกระทำได้สำเร็จทางกาย วาจา หรือใจก็ได้ชื่อว่าดีแล้วในทางนั้น ดีที่กาย ดีที่วาจา หรือดีที่ใจ

คือ ดีเอง ดังสรุปเป็นคำกลอนได้ว่า “ดี – เสรีประชาธิปไตย ดี – ห่างไกลสิ่งเสพติดไม่ติดข้อง ดี – ผุดผ่อง คิด-พูด-ทำ ตามครรลอง ดีทั้งผอง เรียก “สามดี (3D)” ศรีอุดม”

6. กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณนักศึกษา TCT รุ่นที่ 19 ทุกคน ซึ่งเป็นนักศึกษารุ่นแรกที่เรียนรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา กับผู้เขียน ที่ให้ความร่วมมือด้วยดีในการจัดการเรียนการสอน และมีความมุ่งมั่นตั้งใจดี ขอขอบคุณผู้มีจิตศรัทธาทุกท่านที่ให้ความสนับสนุน/อนุเคราะห์ในโครงการจริยธรรมเพื่อสังคมที่นักศึกษาจัดทำ และขอขอบคุณบุคลากรทุกท่านในภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษาที่มีส่วนสนับสนุน/ส่งเสริมในงานด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้เขียนตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- [1] ไพฑูรย์ สินลารัตน์ สมสุข วีระพิจิตร และ วัชณีย์ เขียวดำรง, รายงานการวิจัยกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2548.
- [2] งานประกันคุณภาพการศึกษา. (25 มีนาคม 2553). การแสดงผลข้อมูลการประเมิน รหัสวิชา 200301 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: http://202.44.35.68/dispatch_sub4.php
- [3] กระทรวงศึกษาธิการ, แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D). กระทรวงศึกษาธิการ, 2553.
- [4] นิดาพรณ สุริรัตนันท์, แผนการสอนรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา รหัสวิชา 200301 ตอนที่ 1-2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552, 2552.